

De Europese Unie, juridisch en politiek haalbaar ?

Deze bijdrage bevat de weergave van een paneldiscussie tussen de lijsttrekkers van de belangrijkste politieke partijen en een vertegenwoordiger van de academische wereld omtrent bovenvermeld thema. Het debat werd gemodereerd door het hoofd van de persdienst van het Europees Parlement.

Cet article contient le conte-rendu d'une discussion qui a eu lieu entre les têtes de listes des partis politiques les plus importants en Flandre et un représentant du monde académique au sujet de la réalisabilité juridique et politique de l'Union européenne. La discussion a été modérée par le responsable du service de presse du Parlement européen.

This article contents the reproduction of a debate which took place between representatives of the major political parties of Flanders and a representative of the academic world on the subject of the judicial and political attainability of the European Union. The debate was moderated by the head of the press service of the European Parliament.

Deelnemers :

G. Naets, Hoofd persdienst Europees parlement, moderator.

R. Senelle, Gewoon hoogleraar RUG.

B. Croux, Europees parlamentslid, lijsttrekker CVP.

K. De Gucht, Europees parlamentslid, lijsttrekker PVV.

J. Vandemeulebroucke, Europees parlamentslid, lijsttrekker VU.

K. Van Miert, Europees parlamentslid, lijsttrekker SP.

Na enige inleidende opmerkingen en een korte voorstelling van de sprekers, schetst moderator Guido Naets de politieke achtergrond van het te voeren debat.

Naets Dames en Heren, u beleeft een sleuteljaar. Als u later, of wellicht reeds volgend jaar, Leuven zult verlaten, dan zult u vermoedelijk onthouden dat 1984 het jaar is geweest van de grote kering, niet omwille van Happart of andere Belgische toestanden... maar wel omdat u het u nog lang zult herinneren dat heel ons continent dit jaar op een tweesprong heeft gestaan. Dit met aan de ene kant de mogelijkheid dat Europa voor goed van het bord van de geschiedenis zou worden weggeveegd, en aan de andere kant de mogelijkheid dat Europa fors zou vooruit gaan. Niemand van ons kan de weg die zal worden

gegaan voorspellen, maar wat wij wel weten is dat het ontwerp-verdrag van Europese Unie een belangrijk onderdeel is van de mogelijkheid tot grote sprong voorwaarts.

Zo de negatieve optie zou gekozen worden door onze wijze staats- en regeringshoofden - die alsnog de macht hebben in Europa - dan zal de naoorlogse bron van de Europese eenmaking vervliegen, dan zullen onze landen één voor één wegzakken en dan zal de Europese begroting de eerstvolgende paar maanden volledig worden opgeslorpt door één enkel beleid, het landbouwbeleid, dat als een gigantische koekoek in het Europese nest alle andere vogeltjes zal hebben weggedrumd, dan zal er, wanneer Europa van de kaart is weggewist, voor de jongeren maar één enkele toekomst meer zijn weggelegd: ofwel een job in één of ander Amerikaans advocatenkantoor, ofwel een job in één of ander Japans assemblagebedrijf - als onderaannemer wel te verstaan -, ofwel een plaats in de eindeloze werklozenfile.

Het alternatief is de grote sprong voorwaarts. Als het Europees Parlement, dat zo bekritiseerd is geworden, zou verdienen in de geschiedenisboeken te worden opgenomen omwille van één enkele daad die het heeft gesteld, dan zal dat omwille van deze daad zijn: het gedurende meer dan twee jaar met veel energie en inzet werken aan dit ontwerp-verdrag.

De Europese Gemeenschappen zijn in diepe crisis. Die is echter niet aan Europa of de Europese instellingen te wijten, maar aan de nationale regeringen en de nationale parlementen die vandaag de dag de meest reactionaire krachten in dit werelddeel zijn. Deze zijn het die het spel en de kniekers in handen hebben en Europa niet eens de kans geven de ambities en de illusies die de burgers koesteren, waar te maken. Het Europees Parlement daarentegen heeft een heel belangrijke stap gezet. Het heeft precies gedaan wat dertig jaar geleden de (uitgebreide) Assemblée ad hoc van de EGKS reeds verrichtte, toen het op vraag van de regeringsleiders op enkele maanden tijd een ontwerp-verdrag van Europese Politieke Gemeenschap opstelde. Misschien zullen we nu beleven dat, ondanks de enorme inzet die leden van alle fracties hebben ten toon gespreid, dit grote project in de grond wordt geboord door één of ander nationaal parlement of door één of andere reactionaire kracht. Zal het zijn zoals dertig jaar geleden in de Franse Assemblée waar extreem links en extreem rechts voormeld project wgstemden, en zelfs de inoverwegingneming weigerden, waarna zij samen recht stonden en arm in arm de Marseillaise zongen? Of zal het nu een meerderheid in het House of Commons zijn die zal zingen: Rule Britannia, rule the waves? Dat is de grote vraag waarop wij het antwoord niet kennen. U weet vandaag echter dat wij een dramatisch moment beleven in de geschiedenis van ons continent, in de geschiedenis van deze eeuw. U bent daar nu getuige van.

Het woord is aan de constitutionalist prof. Senelle.

Senelle Wij hebben in België een zeer ernstige wereldreputatie opgebouwd als denkers i.v.m. constituties en wij zijn drukdoende de meest subtiele grondwet uit te werken die de wereld ooit zal hebben gekend. Wanneer er van België niets meer overblijft, dan blijft *dat* monument in elk geval voor het nageslacht bestaan.

Een tweede punt dat ik, bij wijze van inleiding, zou willen opmerken, is dat men als constitutionalist schoorvoetend en aarzelend een bestaande tekst wijzigt. De ervaring leert immers dat een instelling die werkt aan de hand van een bestaande tekst en allerlei tekortkomingen vertoont, zoals dat ongetwijfeld het geval is met de Europese instellingen, in bepaalde omstandigheden beter kan geredieëerd worden vertrekkend van wat is dan door een massale injectie van nieuw bloed.

Ik ben geen specialist in Europese aangelegenheden. Voor mij is dat een heel voorname, maar toch ook vrij duistere materie. Het is evident dat Europa op dit moment een diepe crisis doormaakt. Mocht men mij vragen wat het ontwerp-verdrag van Europese Unie juist is, dan zou ik onmiddellijk antwoorden dat dit een *politiek* concept is dat zijn oorsprong vindt in de topconferentie die in 1969 in Den Haag werd gehouden met de bedoeling de Europese instellingen nieuw leven in te blazen. De inhoud van het ontwerp-verdrag werd geleidelijk gepreciseerd. Wij hebben daaraan meegewerkt. Zo was er ook de denkoefening Gensch-er-Colombo en ook daaraan hebben wij geparticipeerd. Sedert de jaren zestig hebben wij dus een enorme ervaring opgedaan.

Het probleem dat zich echter stelt, is het volgende: de drie traditionele Verdragen zijn nog altijd in uitvoering en deze uitvoering kent op dit ogenblik zeer grote moeilijkheden. Ik hoef in dat verband enkel te verwijzen naar de recente top van Athene die mislukte, niet alleen omwille van budgettaire redenen, maar ook omwille van politieke misverstanden. Dan blijft de vraag die ik mij, als Belgisch constitutionalist, stel: is het *nu* het geschikte ogenblik, wetende dat de klassieke Verdragen nog niet volledig zijn uitgevoerd, om uit te pakken met een Verdrag dat die drie Verdragen zal overkoepelen en in de loop van de tijd zal vervangen? Is dat *politiek* haalbaar? Ik kan mij daar moeilijk enig idee van vormen omdat ik in dat heel aparte wereldje van de 'Europeanen' niet leef. Ik kan echter niet zonder enige schroom denken aan de moeilijkheden die zouden kunnen ontstaan indien men vooropstelt dat de drie traditionele Verdragen moeten vervangen worden omdat zij niet goed genoeg zijn, en dan het ontwerp-verdrag van Europese Unie er ook niet zou komen. Dat is een mogelijkheid. Let wel, misschien verloopt alles probleemloos. Dat is mijn diepste wens: als flamingant ben ik een overtuigd Europeaan. Maar ik zou toch nog altijd willen dat de trein nog stopt in mijn station.

Het probleem van de Europese eenmaking is minder constitutioneel dan politiek. Waar een politieke wil is, vinden de constitutionalisten altijd de gepaste juridische weg. Juristen zijn er om de bevelen uit te

voeren van de politieke macht en wanneer de politieke macht weet wat ze wil, dan moet zij aan de juristen maar vragen dat op papier te zetten.

Wat mij ook doet aarzelen, is het feit dat van de drie Verdragen die momenteel vigeren er één is dat de facto niet wordt toegepast, nl. het Euratom-Verdrag. De andere twee doen het nog zo slecht niet. Positief is uit de bus gekomen dat de tien Lidstaten ruggespraak voeren en consultaties houden over buitenlandse politieke problemen. Ik zeg u dat omdat men slechts iets moet afschaffen - en dat beweer ik op basis van mijn ervaringen in de jungle van de Belgische staats hervorming - wanneer werkelijk blijkt dat het niet meer gaat. Wij moeten vermijden het kind met het badwater weg te gooien.

Ik heb de ontwerp tekst doorgenomen en ben tot de volgende slotsom gekomen. Ik vind hierin een hele reeks bepalingen die wij uit onze eigen grondwet hebben gegooid, die wij in onze grondwet niet meer zouden willen, omdat ze te vaag zijn en aanleiding geven tot grote moeilijkheden. Bepalingen waarover iedereen het eens is dat zij niet meer mogelijk zijn. Dat is geen kritiek aan het adres van de heer Spinelli of van zijn medewerkers, doch enkel de nuchtere constatering van een constitutionalist.

Enige voorbeelden.

— Art. 7 bepaalt :

...

2. De bepalingen van de Verdragen tot oprichting van de Europese Gemeenschappen, alsmede van de overeenkomsten en protocollen inzake deze Gemeenschappen welke de doelstellingen ervan en het toepassingsgebied betreffen en die niet uitdrukkelijk of impliciet door dit Verdrag zijn gewijzigd, maken deel uit van het recht van de Unie. Zij kunnen slechts worden gewijzigd volgens de in artikel 84 van dit Verdrag vervatte herzieningsprocedure.

3. De andere bepalingen van bovengenoemde Verdragen, overeenkomsten en protocollen maken eveneens deel uit van het recht van de Unie *voor zover zij verenigbaar zijn met dit Verdrag* (eigen cursivering)...

Wie gaat over die verenigbaarheid oordelen ?

— Er zijn een hele boel bepalingen die niet meer op hun plaats zijn in een dergelijke tekst omdat iedereen het daarover eens is. Zo kan ik wijzen op art. 9 :

De Unie heeft tot doel :

- een menselijke en harmonische ontwikkeling van de Europese samenleving te verwezenlijken,...

Het is evident dat de Unie het tegendeel niet beoogt.

— Verder is er nog art. 10 :

1. Om deze doelstellingen te bereiken gaat de Unie te werk volgens de methode van een

gemeenschappelijk optreden of *volgens die van samenwerking tussen de Lid-staten* (eigen cursivering);...

Men moet mij uitleggen wat dat is.

— Zo kan ik ook nog even wijzen op art.25 :

De Commissie treedt binnen zes maanden na de verkiezing van het Parlement in functie. Bij de aanvang van elke zittingsperiode benoemt de Europese Raad de voorzitter van de Commissie. Laatstgenoemde stelt de Commissie samen, na raadpleging van de Europese Raad.

De Commissie legt haar programma aan het Parlement voor. Zij treedt in functie na van het Parlement de investituur te hebben verkregen. Zij blijft in functie totdat de nieuwe Commissie wordt geïnstalleerd.

Dat is iets dat nooit aanvaard wordt. Het is een systeem dat aanleiding zal geven tot grote moeilijkheden wanneer geen overeenstemming bestaat tussen de Lidstaten betreffende de aanduiding van de leden van de Commissie.

Van andere opmerkingen zal ik mij onthouden. Let wel : ik zeg niet dat op een bepaald ogenblik in de toekomst deze tekst niet belangrijk zou *kunnen* worden. Als u echter mijn advies daarover vraagt, dan moet ik zeggen dat mijn voorkeur nog altijd uitgaat naar de verdere Europese uitbouw op grond van de *bestaande* Verdragen die eventueel vatbaar kunnen zijn voor verbetering en dat men wellicht in een *latere* periode, wanneer het gehele mechanisme goed functioneert, de drie Verdragen zou samensmelten tot één enkel juridisch instrument. Mijn kritiek is niet gericht tegen het doel, de Europese eenmaking, die voor mij altijd prioritair en belangrijk blijft. Mijn kritiek betreft alleen de *werkmethode*. De *doelstelling* moet blijven.

Naets Dank u, prof. Senelle. Zo zie je maar dat juristen, en zeker constitutionalisten, het met mekaar nooit eens zijn. Niet alleen bestaat drie vierde van de leden van de institutionele commissie uit grondwet-specialisten, maar bovendien hebben de leden van de commissie het advies gevraagd, en ook de hele tijd gekregen, van bekende Europese constitutionalisten : Jacobs (Verenigd Koninkrijk), Jacqué (Frankrijk), Capotorti (Italië) en Hilf (Bondsrepubliek Duitsland).

Wat het technisch-juridische aspect betreft, kan de zaak best toegepast worden aan één van de zes co-rapporteurs van de heer Spinelli, Karel De Gucht, die het recht van de Unie behandeld heeft.

De Gucht Ik meen te moeten stellen dat de constitutionele geest van prof. Senelle enigszins vertroebeld is wegens zijn ervaringen met de Belgische grondwet. Wanneer in de geschiedenis de Belgische grondwet onveranderd zou bewaard blijven zoals hij er nu uitziet, dan zou dat zijn omdat die grondwet aan de grondslag zou liggen van het verdwijnen van België. Ik ben er dus niet van overtuigd dat dit de beste vinger-

oefening is die de Belgische constitutionalisten ooit gepleegd hebben. Ik moet eerlijk zeggen dat ik een stuk meer geïmpressionéerd ben door de poging van het Voorlopig Bewind.

Wel ben ik het eens met de stelling van prof. Senelle dat het hier een politiek probleem betreft. De afleiding die hij daaruit maakt dat het ontwerp-verdrag een politieke tekst is, is volledig correct. Maar dan moet men daaruit een tweede afleiding maken en die is dat de tekst dan ook politiek moet beoordeeld worden en niet zuiver juridisch. In elke grondwet die men juridisch ontrafelt, zal men bepaalde gebreken vinden. Gebreken die men trouwens ook vindt in de Europese Verdragen zoals zij nu voorliggen.

Ik moet hier opmerken dat tijdens een confrontatie met een aantal juristen enkele maanden geleden aan de ULB, wij een soortgelijke discussie gevoerd hebben, tot op een bepaald ogenblik de president van het Hof van Justitie tussengekomen is, iemand die dan toch dagelijks geconfronteerd wordt met de uitvoering van de bestaande Verdragen en die voor hem had de tekst van het ontwerp-verdrag zoals hij, op enkele details na, nu voorligt. Hij stelde dat het de taak is van het Hof van Justitie dit Verdrag toe te passen en vervolgde dat er ook moeilijkheden zijn met het toepassen van de huidige Verdragen. Daarbij verwees hij naar de jurisprudentie van het Hof die een volledig eigen leven is gaan leiden en verschillende stappen in de goede richting gezet heeft, wat vaak slechts mogelijk was omdat de Europese Verdragen op bepaalde punten zeer vaag gebleven zijn. Zijn oordeel was: wanneer wij morgen geconfronteerd worden met de toepassing van het ontwerp-verdrag, dan zullen wij zonder meer onze taak doen en daar gaan wij niet meer moeilijkheden mee hebben dan met de toepassing van de huidige Europese Verdragen. Van daaruit wil ik vertrekken om te antwoorden op de specifieke opmerkingen die door prof. Senelle zijn gemaakt.

Men mag niet vergeten dat het ontwerp-verdrag een 'chapeau-verdrag' is dat zal geënt worden op de Verdragen die nu reeds bestaan. In zo'n geval moeten wij toch zeggen wat er gebeurt met de bepalingen die zich in de huidige Verdragen bevinden. Zo zijn er bepalingen die gewijzigd worden en die natuurlijk verdwijnen. Daarnaast zijn er een hele reeks bepalingen die blijven bestaan en dan is het nogal logisch dat wordt gesteld dat zij slechts kunnen uitgevoerd worden voor zover zij niet strijdig zijn met het ontwerp-verdrag. Wie gaat dat uitmaken?, vraagt u. Het Hof van Justitie gaat dat uitmaken.

U zegt dat de doelstellingen in het ontwerp-verdrag een omschrijving geven van een maatschappij en niet thuis horen in een grondwet. Dat hoort inderdaad niet thuis in een grondwet zoals die in België zou geschreven worden. Maar u mag niet vergeten dat er in de tien Lidstaten van de Europese Gemeenschappen verschillende constitutionele tradities bestaan. Bovendien, wanneer u kijkt naar de huidige Verdra-

gen dan vindt u in de preambules eveneens zeer vage omschrijvingen van de doelstellingen zoals die door de Europese Gemeenschappen zouden moeten nagestreefd worden. Het gaat zelfs zo ver dat in het kader van het EEG-Verdrag het ganse Europese landbouwbeleid uitgewerkt is op basis van doelstellingen die men dezelfde vaagheid zou kunnen toeschrijven als de doelstellingen die nu als handelsmerk staan van het ontwerp-verdrag.

U haalt de problemen van de samenstelling van de Commissie aan. De samenstelling van de Commissie is een politiek probleem. De Commissie moet voor het Europees Parlement komen en aanvaard worden door het Parlement. Ook nu stelt de Raad, zes maanden voor de in werking treding van de Commissie, de voorzitter van de Commissie aan, die dan raadplegingen voert met de tien Lidstaten - dus een soort bemiddelings-of formatieopdracht uitvoert - en op basis daarvan met een ontwerp komt. Dat de voorzitter in spe daarbij rekening zal houden met de wensen van de Lidstaten is duidelijk. Dat hij dat ook zal doen in de constructie die nu voorligt is eveneens evident. Maar dat hij, meer dan in het verleden, rekening zal moeten houden met het Europees Parlement, dat nu zijn uitdrukkelijke toestemming moet verlenen m.b.t de samenstelling van de Commissie, dat lijkt mij ook duidelijk. Dus, uiteindelijk zetten wij dan toch maar een stap vooruit t.o.v. een bestaande praktijk. Het enige dat wij doen, is wellicht verdergaande juridische gevolgen daaraan vastknopen.

U stelde zich ook de vraag wat 'gemeenschappelijk optreden' en 'samenwerking' betekenen. Mag ik u dan verwijzen naar art. 10.2 en 3 waar volgens mij op juridisch correcte wijze zeer duidelijk gezegd wordt waarover het gaat :

2. Onder gemeenschappelijk optreden wordt verstaan het geheel van - interne en internationale - normatieve, administratieve, financiële en gerechtelijke handelingen, alsmede programma's en aanbevelingen van de Unie die van haar instellingen uitgaan en die hetzij tot deze instellingen, hetzij tot de Lid-staten, hetzij tot individuele burgers zijn gericht.

3. Onder samenwerking worden de verplichtingen verstaan die de Lid-staten in het kader van de Europese Raad op zich nemen.

De resultaten van de samenwerking worden ten uitvoer gelegd door de Lid-staten of door de instellingen van de Unie, op een door de Europese Raad nader vast te stellen wijze.

Dus toch een zeer duidelijk onderscheid tussen het gemeenschappelijk optreden en de samenwerking.

Ik neem aan dat op veel andere punten opmerkingen kunnen gemaakt worden, maar voor mij is dit een perfect verdedigbare tekst zowel op het juridische als op het politieke vlak. Waar het hem in feite om gaat is de haalbaarheid. Maar de tekst afdoen als een probeersel lijkt mij toch een zeer verre gaande bewering die ik tot nu toe nog niet gestaafd heb gezien.

Naets Dank u, Karel De Gucht. Is de stelling van Karel De Gucht dat het ontwerp perfect verdedigbaar is, zowel juridisch als politiek, ook de stelling van de andere panelleden? Bert Croux.

Croux Ik denk dat Karel De Gucht goed geantwoord heeft op prof. Senelle. Wat hier voorligt is inderdaad nog *nooit* ontworpen geworden: een *constitutie-verdrag* (beide woorden zijn belangrijk) voor een politieke unie van Europa. Dat vindt u in geen enkel handboek, dat is iets *nieuws*. Daar gaat het precies om.

Belangrijker lijkt mij echter het probleem van de procedure. Daar hebben wij in alle Lidstaten constitutionele regels voor. In België is dat art. 68 van de Grondwet. Welnu, het Europees Parlement weet zeer goed welke deze regels zijn, nl. een verdrag komt tot stand t.g.v. een akkoord tussen de verschillende regeringen die dat dan ter goedkeuring voorleggen aan hun respectieve parlementen en het daarna bekrachtigen. Hier is de benadering heel anders; men gaat niet naar de Raad, maar wel *rechtstreeks* naar de nationale parlementen. En men wil dat omwille van het politieke en het nieuwe karakter van het ontwerp-verdrag en omwille van het wantrouwen t.o.v. de Raad, gelet op zijn huidige werking. Dat wilde ik heel kort toch even onderstrepen: het bewust nieuwe van deze aanpak.

Naets Men heeft er zich niet toe beperkt, zoals prof. Senelle scheen te suggereren in z'n openingsstatement, de bestaande Verdragen te verbeteren. Men heeft een tussenweg gekozen: noch de Verdragen verbeterd, noch een echte blauwdruk voor een eventuele constitutie opgesteld; men heeft iets tussen de twee in gecreëerd.

Als het inderdaad zo is dat het op de politieke wil aankomt en het probleem zich vooral resumeert in de vraag: wat *doen* de instellingen, wat doet dan het ontwerp-Spinelli aan, bijvoorbeeld, de werkloosheid, wat zullen voortaan de mogelijkheden van de instellingen zijn? Jacques Vandemeulebroucke.

Vandemeulebroucke Bij de eerste stemming over het ontwerp, in september, heb ik mij onthouden. In de commissie heb ik trouwens tegen gestemd omdat ik vond dat een aantal bezwaren konden worden geopperd tegen het ontwerp-verdrag. Laten wij die even analyseren. De regeringen stellen de Raad, de Senaat a.h.w., samen. Iedere maal dat de regeringen wisselen, heb je dus een nieuwe samenstelling van de Raad. D.i. de versterking van de macht van de Lidstaten. M.b.t. de bevoegdheden is dit geenszins een tweekamerstelsel: zo zijn de bevoegdheden van de Raad veel ruimer dan deze van het Parlement; de Raad spreekt het laatste woord in het geheel van de wetgevende procedure. Zo oefent de Raad ook een deel van de uitvoerende macht uit vermits ze i.v.m. vragen over het buitenlands beleid antwoordt aan het

Parlement - nu moet u mij eens een stelsel noemen waar de Senaat de vragen van de Kamer beantwoordt.

Het principe van het vitaal belang dat nog nooit in een tekst van eender welk Europees Verdrag was ingeschreven, wordt nu aanvaard en, al is het maar voor een periode van tien jaar, in de tekst ingeschreven.

De Europese Politieke Samenwerking (EPS) op zichzelf is een fictie, in die zin dat men inderdaad een stap kan vooruit gaan, maar dat men op basis van deze verdragstekst even goed één of meerdere stappen achteruit kan zetten. Wat men dus de "acquis communautaire" noemt, kan i.v.m. de EPS bestendig worden teruggeschroefd.

Wat wanneer een gedeelte van de Lidstaten ja zegt en een ander gedeelte neen; dan krijgen wij een Europa van twee snelheden.

Bovendien zijn er een aantal punten die men bewust in het vage heeft gelaten. Dit om een zo groot mogelijke eensgezindheid te krijgen - een eensgezindheid waaraan overigens zo'n 130 parlementsleden afwezig bleven. Welke zijn deze duistere punten?

- art. 85 : De Europese Raad stelt de zetel van de instellingen vast. Indien hij binnen twee jaar na de inwerkingtreding van het Verdrag tot oprichting van de Unie ter zake geen beslissing heeft genomen, neemt de wetgevende autoriteit een definitief besluit volgens de procedure welke geldt voor organieke wetten.

Dat vraagstuk wordt dus in het vage gelaten.

- Het individueel initiatiefrecht van de parlementsleden.

Kunt u zich één parlement indenken waar een parlementslid geen dergelijk recht heeft? Welnu, amendementen van bepaalde kristen-demokraten en van mijzelf om dat initiatiefrecht duidelijk te stipuleren, werden niet aanvaard. Waarom? Omdat men daar weer in het vage wou blijven.

- Het uniforme kiesstelsel zal bij organieke wet geregeld worden.

Drie problemen als voorbeeld om aan te duiden hoe men die heeft willen uit de weg gaan in de hoop dat men zoveel mogelijk uniformiteit zou bereiken.

In het Verdrag wordt het principe van de subsidiariteit voorop gesteld. Volledig akkoord, maar dan moet het principe ook naar beneden toe worden toegepast. Als wij nl. de nieuwe Europese grondwet maken, dan moeten wij daarin van de basis naar de top werken. De VU vertrekt in dat verband vanuit de idee van het *integrale federalisme*: wat men zelf kan, zelf doen en pas wat men niet aankan aan een hoger gezag overdragen. Wanneer je nu het subsidiariteitsprincipe onderschrijft, dan moet je dit *ook* op het niveau van de *regio's* toepassen. Als je dan een Europees gebouw maakt met op de eerste verdieping de Lidstaten en op de tweede verdieping Europa, dan moet je ook een gelijkvloers hebben en een trap van het gelijkvloers naar de eerste ver-

dieping. Ik denk dat Spinelli vergeten is deze trap te leggen. Het niveau van de regio's is totaal onbestaande. Hoe kunnen wij daar dan praktisch op inspelen?

Het vredesbeleid, de evidentie van het milieu, de nieuwe technologieën... zijn alle ingeschreven als principe, maar moeten nog volledig gerealiseerd en ingevuld worden. Ik vrees dat wij hier met een dode mus naar de Europese verkiezingen gaan. Wij hebben al die tijd hard gewerkt, doch bitter weinig bereikt. Dat was niet onze fout, doch deze van de Raad. Dan heeft men op het laatste moment gezegd: laat ons toch maar dat concept van Europese Unie creëren en daarover een plebisciet houden.

Dat ontwerp is voor mij als regionalist onvoldoende omdat de regionale dimensie niet aanvaard is en bovendien constitutioneel niet ingevuld is. Ik vrees dat een plebisciet over dergelijke dode mus jammerlijk en onaanvaardbaar is en dat het eigenlijk het verleggen is van de echte thema's van de Europese verkiezingen.

Naets Dank u wel, Jacques Vandemeulebroucke. Dat was een forse repliek. Karel Van Miert.

Van Miert Ik zou nog eens willen trachten te omschrijven wat juist de bedoeling is van dit ontwerp-verdrag. Men kan natuurlijk altijd de redenering aanhouden van laten-wij-het-maar-doen-met-de-huidige-Verdragen. Men kan ook naar een blauwdruk zoeken die eigenlijk een zinsbegoocheling is die op voorzienbare termijn politiek niet haalbaar is. En men kan niet gelijk wat op papier zetten. Wat men heeft pogen te doen, is vanuit de instelling dat de zaken aan het vastlopen zijn met de teksten zoals ze bestaan - en waar ondertussen tal van aspecten zijn bijgekomen; denken wij maar aan de EPS, het EMS e.d.m.-, de dingen onder één hoed brengen en beter integreren. Niemand is daar perfect gelukkig mee. Ik kan een hele resem punten opsommen waarmee ik niet tevreden ben.

Jacques Vandemeulebroucke weet dat ik over het individueel initiatiefrecht van de parlementsleden destijds een heel verslag heb opgesteld. Dat slaat echter niet aan omdat de Commissie dat recht heeft en men zegt dat je de bevoegdheden van de Commissie niet verder mag beperken. Ik ben het daarmee niet eens, maar ik vind niet dat ik daarom tegen het ontwerp moest stemmen. Ik wil het objectief niet in de weg staan. Bovendien komen er nog momenten genoeg waarop zal kunnen gediscussieerd worden.

Ik ben zeker niet tegen een evolutie in de zin van meer inspraak en een grotere rol voor de regio's. Wij weten echter dat een aantal Lidstaten het project reeds nu zullen afschieten, dat een aantal regeringen daar niet eens willen over praten. Als wij daar nog een regionale dimensie

aan toevoegen, dan moeten wij dat Parlement ook maar voor een hele tijd afschaffen.

Best is iets haalbaars te proberen. Dadelijk voeg ik daar aan toe dat het dat maar is wanneer het door andere vleugels gedragen wordt: *inhoudelijke politiek*. Zoals destijds de landbouwpolitiek er gekomen is en de andere politieken zijn ontwikkeld, zo hebben de instellingen autoriteit en invloed kunnen winnen; toen dat niet meer het geval was, zijn ze gaan tanen. En dat zal met elk constitutioneel of institutioneel project het geval zijn.

Wij moeten deze kans aangrijpen. Wij zitten in een impasse en ik deel de mening van Spinelli *niet* dat dit de oplossing is. Ik heb van bij het begin af gezegd dat als je het probleem enkel *institutioneel* benadert, je op een dood spoor zit. Maar dit moet in elk geval gebeuren. Het is altijd weer dezelfde discussie, ook in het Europees Parlement. Jaren aan een stuk heeft men zich afgevraagd wat er eerst moest komen, legislatieve bevoegdheid of rechtstreekse verkiezingen? Zo kan men blijven discussiëren; dat is de fameuze cirkel. Hier ligt het probleem niet anders. Wat echter belangrijk is, is dat men stappen voorwaarts zet. Wat nu bestaat, moet verder ingevuld worden. *Dat* is de grote uitdaging waarvoor wij staan. Ik ben ervan overtuigd dat, als men inhoudelijk-politiek een stuk kan opschieten, institutionele verbeteringen moeten volgen. Zo hebben zelfs de Fransen van hun vetorecht eens afstand gedaan toen de landbouwprijzen moesten vastgesteld worden. Waarom? Omdat inhoudelijke politiek in hun voordeel zou spelen. Ik zou willen afsluiten met art.82:

...

Zodra dit Verdrag is bekrachtigd door een meerderheid van de Lid-staten van de Gemeenschappen, waarvan de bevolking twee derde van de totale bevolking van de Gemeenschappen uitmaakt, komen de regeringen van de Lid-staten die geratificeerd hebben terstond bijeen om in onderlinge overeenstemming een besluit te nemen over de procedures en de datum van inwerkingtreding van het Verdrag, alsmede over de betrekkingen met de Lid-staten die nog niet hebben geratificeerd.

Ik heb daar ook zeer sterke twijfels over en deel in dit verband de terughoudendheid van heel wat mensen, maar toch was dat voor mij geen beletsel om een positieve stem over het geheel uit te brengen. Ik denk niet dat het systeem zoals het nu ingeschreven staat, kan werken. Ik verkies veeleer om via bijkomende aanpakken dingen te ontwikkelen, zelfs indien een paar Lidstaten niet mee willen. Ik denk dat een letterlijke toepassing van art.82 tot een vrij chaotische situatie kan leiden. Ik verkies dan eerder een andere weg om er, vooral inhoudelijk, dingen aan toe te voegen. Dat was een zeer belangrijk geschil- en discussiepunt tussen bepaalde politieke groepen en tussen heel wat leden van de institutionele commissie.

Naets Dank u wel, Karel Van Miert. De repliek van Bert Croux.

Croux De verhouding instellingen en inhoudelijke politiek is een steeds terugkerend thema. Ik geloof echter dat het een vals probleem is. Men moet instrumenten hebben om aan politiek te kunnen doen; men kan dat fysisch vergelijken met een boer waarvan men een oogst verwacht en die men dus moet laten beschikken over het nodige gereedschap. Welnu, in de politiek zijn instrumenten instellingen, procedures, manieren van optreden...

Men wenst echter dat de instellingen beter functioneren. Ik heb daar in de sectievergadering wat nader kunnen op ingaan (1). Wat ik daarstraks gezegd heb, zal ik hier even kort herhalen.

Vooreerst stellen wij vast dat de huidige institutionele apparaten geen beslissingen meer treffen. Dat is het drama: la capacité de non-décider, het onvermogen om te beslissen. Daar moeten wij toch iets aan doen.

Ten tweede is er het probleem van de democratie. In dit verband eerst even een anekdote. Enkele jaren geleden manifesteerde in Brussel een aantal boeren omtrent één of ander punt, landbouwprijzen of zo. Belgische parlementsleden wilden daarover vragen stellen of interpelleren in het Belgische parlement. Die hebben daar echter geen "tegenstander", want de Belgische Minister van Landbouw kan zeggen dat dit een probleem is dat de Raad betreft. Omgekeerd, wanneer je daarover in het Europees Parlement zou willen interpelleren of iemand voor zijn verantwoordelijkheid plaatsen, dan kan dat niet! Er is daar geen democratische verhouding. Bijgevolg moet men voor dit probleem een oplossing vinden. Het is één van die specifieke gevallen waar democratie en doelmatigheid samengaan. *Doelmatigheid* om zaken te realiseren, *democratie* door betere instellingen. Dat hebben wij nodig. En dat hebben de vaders van de Gemeenschappen voorzien zovele jaren geleden. Zij wilden Europa: Adenauer, Schuman, de Gasperi, Spaak e.a. De grote vraag is of dat nu nog zo is in de verschillende Lidstaten. Ik geloof dus dat dit een vals debat is waar men zijn tijd beter niet teveel aan besteedt. Beide zijn noodzakelijk: inhoud, maar ook instrumenten.

Ten derde. Men heeft het gehad over de finaliteit. Daarover werd ten overvloede gepraat in het Parlement. Ieder woordvoerder van bijna iedere fractie - er waren er ook die zegden dat hen dit te ver ging of die weigerden deel te nemen aan de stemming, zoals de Gaullisten - zegde dat wij naar een federale structuur toe moesten. Dat is in ieder geval het standpunt van *mijn* partij. Maar die evolutie verloopt geleidelijk, zoals in de meeste staten met een complexe politieke structuur. Kijk maar naar Zwitserland, de Verenigde Staten en zovele andere. En daar

(1) Zie eerder in dit nummer: CROUX, B., Raad-Commissie, wie wordt de Europese regering?, p. 61.

waar op een bepaald ogenblik een constitutie werd gemaakt, geschieden achteraf nog evoluties. Het gaat hem immers steeds om een bewegende realiteit. Wij moeten het probleem dus in zijn juiste context situeren.

Tenslotte: het subsidiariteitsbeginsel. Ik deel volkomen de mening van Jacques Vandemeulebroucke: een subsidiariteitssysteem, een geheel waar eenieder, ook de plaatselijke gemeenschap, aan zijn trekken kan komen, is nodig. Maar een aantal problemen kunnen wij alleen op Europees vlak realiseren. Iedereen is het erover eens dat wij het economisch herstel niet alleen aankunnen. Wat zijn, bijvoorbeeld, de oorzaken van de economische crisis? Die zijn stuk voor stuk van internationale aard. De oliecrisis was een extern gegeven; hetzelfde geldt voor de wanorde na het verlaten van de akkoorden van Bretton-Woods en voor de opkomst van - en bijgevolg concurrentie vanwege - de nieuwe industriële landen zoals Japan. Wij bouwen Europa niet uit. Het is de kost van het non-Europa die wij dragen, niet alleen in lasten gelegd op de belastingbetaler - omdat er nog altijd te veel sporen van vroegere grenzen aanwezig zijn-, *maar ook in miljoenen verloren arbeidsplaatsen*. Men kent de cijfers. Als men de vergelijking maakt met de Verenigde Staten dan hebben deze er sedert 1974 13.000.000 arbeidsplaatsen bij gekregen, Japan 4.000.000; in dezelfde periode hebben wij er ongeveer 3.000.000 verloren en hebben wij geen antwoord kunnen geven op de nieuwe vraag naar arbeid ingevolge de demografische evolutie. Ik zou dus met grote kracht willen onderstrepen dat voor het oplossen van de problemen van de mensen thuis, waar zij wonen, waar zij werken of geen werk hebben, Europa nodig is. Dat is geen luxestructuur, iets voor specialisten, maar een realiteit in het dagelijkse leven.

Het drama van deze tijd is dat de leidende politieke klasse in Europa geen nieuwe structuren kan opbouwen die in staat zijn, en de schaal hebben, om dit soort problemen op te lossen. Dat is het grootste politieke vraagstuk van het einde van deze eeuw. De bestaande Verdragen toepassen zou al een grote vooruitgang zijn, want dan zou men tenminste tot besluitvorming kunnen komen. Maar wij denken ook dat dit niet voldoende is. De vaders van Europa hebben in de preambule tot de Verdragen een toekomstperspectief gelegd. Wij menen dat na zovele jaren het ogenblik gekomen is om die doelstellingen beter in te vullen. Men heeft eerder reeds pogingen gedaan om de Verdragen aan te vullen. Neem, bijvoorbeeld, de akte Genscher-Colombo. Ik was rapporteur in het Parlement van dat ontwerp van Europese akte. Ik heb twee besprekingen met de Raad meegemaakt: één in Luxemburg en één in Brussel. En dan nog twee met Genscher zelf en enkele collega's. Ik heb daar bijna aan den lijve het onvermogen om langs traditionele wegen vooruit te gaan, ondervonden. Dat gaat blijkbaar niet, dat is onmogelijk. Wij moeten dus andere wegen bewandelen.

Wij moeten naar de nationale parlementen, de nationale regeringen en

de publieke opinie. De politieke strijd bestaat erin iedere dag opnieuw in de richting te werken van een doel dat wij willen nastreven en daar alle mogelijke nuttige en efficiënte middelen voor aan te wenden. Zo vind ik het ontzettend belangrijk dat wij hier met u kunnen spreken. Wij hebben gezegd dat het niet te nemen of te laten is ; de resolutie die het stuk begeleidt, zegt duidelijk :

...
verzoekt het Europees Parlement dat op 17 juni 1984 zal worden gekozen, met de verschillende nationale parlementen alle dienstige contacten te leggen en bijeenkomsten te organiseren, alsmede alle overige stappen te nemen die nuttig zijn om het Europees Parlement in staat te stellen rekening te houden met de bij de nationale parlementen ingewonnen standpunten en opmerkingen ;

...
Wij willen een proces van reflectie en van stuwkracht in gans Europa tot stand brengen. Art.82 is inderdaad een moeilijk punt geweest. Het is zeker niet de bedoeling om hier een onderscheid te maken tussen kleine en grote landen. Ik denk trouwens dat er voor sommige kleinere landen even grote bezwaren bestaan als voor grotere landen.

Eén opmerking wil ik nog maken. Mij collega's zullen vermoedelijk ook de toespraak van Newton-Dunn, een Brits conservatief, gevolgd hebben, die een korte maar zeer goede rede heeft gehouden over de positie van zijn land in het Europese gebeuren. Ik kan die rede hier niet herhalen, maar zij zou verplichte lectuur moeten worden voor alle studenten Europees Recht. Hij beschrijft daarin wat zijn land telkens niet gedaan heeft, of te laat gedaan heeft, en hoe het dan heeft willen bijbenen. Er is in die groep van Britse conservatieven een merkwaardige evolutie gaande. Verhoudingsgewijze hebben die Britse conservatieven meer voor de goedkeuring van dit ontwerp gestemd dan de socialisten. Wie had dat voor enige jaren kunnen denken ? Wij moeten politieke strijd voeren en zeggen dat deze zaak noodzakelijk is, wij moeten onze medeburgers in Europa daarvan overtuigen. Wij mogen niet beginnen met te zeggen dat het project slecht en relatief is. Wij nodigen iedereen uit zich daarover te bezinnen. Intussen wordt het project van Europese eenmaking zeker positief bevorderd. Dat is ons doel.

Naets Dank u wel, Bert Croux. Karel De Gucht.

De Gucht Enige reacties op bepaalde opmerkingen van Jacques Vandemeulebroucke.

Het vitaal belang. Het is niet voor het eerst dat dit argument ons wordt toespeeld. Het is inderdaad de eerste maal dat in een tekst over de Europese Unie of over hoe Europa er in de toekomst zou moeten uitzien over het vitaal belang gesproken wordt. Ik heb daarop één zeer duidelijk antwoord. Wanneer dat in het verleden nog niet gebeurd is, dan getuigt dat van een vergaand gebrek aan realiteitszin. Wat wij heb-

ben willen maken, is een politiek document dat politieke oplossingen biedt voor politieke problemen. Wat zegt art.23.3?

Gedurende een overgangperiode van tien jaar wordt de stemming uitgesteld om het vraagstuk opnieuw te bestuderen, indien een vertegenwoordiging zich beroept op een vitaal nationaal belang dat door het te nemen besluit wordt geraakt en als zodanig door de Commissie is erkend. De redenen voor dit verzoek om uitstel moeten worden gepubliceerd.

Als men dat terugplaatst in de Europese structuur dan is het duidelijk dat de Commissie de taak heeft voorstellen te doen die de vitale belangen van de Lidstaten niet schaden. Zij is de hoedster van de Verdragen en moet dus rekening houden met de vitale belangen van de Lidstaten. De Commissie is onderworpen aan de sanctiemogelijkheden van het Parlement. Men zal opwerpen dat dit nu ook bestaat, doch niet wordt toegepast. Ik antwoord daarop dat één van de grote redenen waarom de Commissie ons gedurende de laatste vijf jaren is gaan volgen, is dat de Commissie weet dat die stok achter de deur staat. U mag ons dus niet verwijten dat sanctiemiddel niet te gebruiken; het gaat hem erover dat de Commissie weet dat wij dat *kunnen* gebruiken. Dat vitale belang lijkt mij dus het probleem niet. Ik zou zelfs verder durven gaan. Men praat altijd over die overgangstermijn. Voor mijn part mag die termijn van tien jaar er gerust uit. Wanneer wij in de Europese Gemeenschappen tot een praktijk zouden kunnen komen dat de Raad beslist bij stemming meerderheid tegen minderheid, tenzij het gaat om een vitaal belang waarvan het bestaan door de Commissie erkend wordt, dan wil ik daar gerust nog een ganse generatie mee leven. Dat zou een enorme stap voorwaarts zijn en dat is de enige manier om tot een deblokking van de besluitvorming in de Raad te komen. Het is totaal irrealistisch te denken dat binnen één generatie de Raad zal overgaan tot een stemming meerderheid tegen minderheid zonder dat er enige uitsluitingsmogelijkheid bestaat. Als men zo praat, dan praat men inderdaad over academische teksten waarover het totaal nutteloos is politieke strijd te voeren. U mag kijken naar alle federale staten in de wereld; ook daar bestaat nog altijd zodanig systeem dat het vitaal belang van een staat kan worden ingeroepen. Dit is zelfs zo in de Verenigde Staten, zij het dan op juridisch vlak (men kan het vitaal belang inroepen voor het Supreme Court), maar u mag het belang van de juridische structuur in de federale opbouw van de Verenigde Staten niet onderschatten.

Tweede punt waarop ik zou willen inpikken: de zetel is niet vermeld. Wij praten over een politiek opzet. Wij praten over hoe wij willen dat Europa vooruitgaat. Wij hebben het niet over het feit of de zetel van het Parlement in Straatsburg, Luxemburg of Brussel moet gevestigd zijn. Wij zijn de eersten om te weten dat het een zeer moeilijke zaak is van hier naar daar te verhuizen. Maar het politieke probleem in Europa ligt daar niet. Ik neem aan dat dat bij de burgers niet sympathiek overkomt, maar dat is niet de kern van het probleem. Wanneer wij die moeilijkheid hadden willen oplossen in de tekst die voorligt,

dan hadden wij totaal kunstmatige meerderheden gevormd rond thema's die geen belang hebben. Dan zouden wij een stemming gekregen hebben waarbij per definitie alle Fransen zouden tegengestemd hebben, tenzij vermeld stond dat het Parlement naar Straatsburg zou verhuizen. Dat soort stemmingen zijn geen politiek relevante beslissingen. M.a.w., de niet-vermelding van die zetel is een doelbewuste politieke optie om het ganse concept niet te laten verwateren door dergelijke tweederangsproblemen die weliswaar bestaan, maar op dit moment zeker niet primordiaal zijn.

Jacques Vandemeulebroucke zegt dat het Parlement gedurende de voorbije vijf jaren gepoogd heeft iets te doen, doch daar niet in geslaagd is omwille van de Raad. Maar als je zegt dat het de fout is van de Raad, dan spreek je toch over een institutioneel probleem. Waarom beslist de Raad niet? Omdat hij niet tot unanimité kan komen. Dat is een institutioneel probleem. Wanneer dan een project dat tegemoet wil komen aan die moeilijkheid wordt bestempeld als een dode mus, dan begrijp ik de logica die in een dergelijke redenering besloten ligt niet. Ofwel vindt men dat moet voortgegaan worden met een Europa waar men bij consensus tracht bepaalde zaken te regelen, ofwel praten wij over een structuur waar het werk dat wij leveren tot zijn recht kan komen en besluitvorming mogelijk is.

De institutionele discussie is een politieke discussie. Ik ga volledig akkoord met Karel Van Miert die zegt dat er moet gepraat worden over inhoudelijke zaken. De combinatie van twee vragen is volgens mij de inzet van de verkiezingen, nl. zijn wij bereid iets te doen aan de instellingen en, als die instellingen beginnen te werken, wat steekt er dan inhoudelijk in? Het zal blijken uit de verkiezingen dat, bijvoorbeeld, de opvattingen van socialisten en liberalen op dat vlak sterk verschillend zijn. Ik vermoed dat het niet de bedoeling is daar vandaag over te beginnen, maar daarover gaat het hem duidelijk. Welke instellingen willen wij voor welke politiek in Europa? Dat is het politieke probleem dat nu wordt gesteld.

Naets Dank u wel, Karel De Gucht. Ik zou nu de studenten de gelegenheid willen geven vragen te stellen aan de panelleden.

Vraag Een vraag voor parlements lid Croux. Hij stelt dat zijn partij een federale unie of een unie in federaal verband voorstaat. Kan hij in dat verband een repliek geven op de kritiek van parlements lid Vandemeulebroucke m.b.t het subsidiariteitsbeginsel dat deze laatste onvoldoende uitgewerkt acht naar beneden toe?

Croux Laat me even de definitie van het subsidiariteitsbeginsel herhalen. Deze luidt als volgt: datgene wat op het lager niveau beter wordt gedaan, moet op dat lager niveau gebeuren. Er moet geen uni-

forme monoliet gemaakt worden van het politieke beleid. Een aantal zaken echter zijn nodig voor de bevolking en kunnen niet worden vericht door de nationale staten. Daarvoor is een hoger niveau nodig, hoger niet in de hiërarchische of militaire zin, maar in de betekenis van een andere, transnationale, samenlevingsstructuur waar die zaken, *en alleen die zaken*, gedaan worden die beter op dat niveau gebeuren. Een paar voorbeelden.

Het afbouwen van de nationale grenzen is duidelijk iets dat voordelig is voor ieder Lidstaat en voor alle burgers. Dat is in het verleden afdoende gebleken.

Er zijn bepaalde sectoren van wetenschappelijk onderzoek en technologische innovatie, waar geen enkele Europese universiteit of geen enkel onderzoekscentrum de nodige middelen en mensen voor kan mobiliseren om alles continu draaiende te houden. En als dat dan bovendien economisch rendabel wil zijn, moet er, bijvoorbeeld, de mogelijkheid bestaan tot het creëren van een Europese onderneming die de bevindingen van dat wetenschappelijk onderzoek kan toepassen.

Voor dat alles heb je een schaal nodig die groot genoeg is om een maximum aan synergieën te ontwikkelen. Zo zou ik nog veel andere voorbeelden kunnen aanhalen.

Ik tracht dit te verduidelijken aan de hand van een beeld. Europa, zei iemand eens, moet je zien als een druiventros, met kleine en grote vruchten, met overal vertakkingen en één, zo noodzakelijke, grote stam.

Vandemeulebroucke Ik wil nog even opmerken dat het niet gaat over *of* dat niveau, *of* dat niveau, maar wel over *en... en!* Laat mij dat illustreren aan de hand van de energiepolitiek.

Je kan kiezen voor kernenergie of voor alternatieve energie; welnu, m.b.t. de alternatieve energie zijn er heel wat mogelijkheden die je niet noodzakelijk Europees moet denken, maar die je moet diversifiëren naar beneden toe. Hetzelfde geldt voor het landbouwbeleid en voor het economisch en sociaal beleid. Zo meen ik te kunnen stellen dat wanneer je Europees een aantal opdrachten hebt, je tegelijkertijd ook een aantal incentives moet geven naar beneden toe. En daarvoor moeten dan ook structuren en een regionale planeconomie voorzien zijn. Die moeten de mogelijkheid bieden ook vergeten regio's aan bod te laten komen en te laten dialogeren met de Europese Gemeenschappen. Zo moet je momenteel vaststellen dat de Vlaamse Executieve niet eens bevoegd is zaken op Europees niveau te brengen waarvoor zij intern exclusief bevoegd is. Er ontbreekt dus duidelijk een schakel. In heel het project van de Europese Unie is daar institutioneel niets voorzien; men heeft alleen de *intentie* geformuleerd dat men zoveel mogelijk met regio's moet kunnen dialogeren. Dat werd niet uitgewerkt in het principe van de subsidiariteit.

De Gucht U redeneert in termen van samen beslissen van regio's en federale structuren. Dat is volgens mij helemaal niet het kenmerk van een federale staat. Waar het hem in wezen op aankomt, is dat voor de bevoegdheden die aan de Unie behoren maar rechtstreeks betrekking hebben op een bepaalde regio, die regio zich kan wenden tot die instelling die de bevoegdheid uitoefent. Men kan zich toch niet inbeelden dat men een systeem voorziet waarbij de regio's zich kunnen verzetten tegen beslissingen die worden genomen door de Unie. Men kan zich toch ook het Belgisch systeem niet indenken dat dan zou betekenen dat op de terreinen waar de Unie bevoegd is, ook de regio's zouden bevoegd zijn en de wetten die gemaakt worden op het niveau van de regio's dezelfde waarde zouden hebben als de wetten die gemaakt worden op het niveau van de Unie. Dat is het grote probleem in België. U wil een dergelijk systeem toch niet ook op Europees vlak?

Ik meen te mogen stellen dat, vertrekkend van de teksten die hier voorliggen, een rechtstreeks contact met de regio's mogelijk is en zich kan ontwikkelen volgens de geëigende procedures. Deze procedures zullen verschillen van regio tot regio, juist wegens de diversificatie die men altijd krijgt.

Vraag Is de Unie nu werkelijk haalbaar?

Van Miert Ik heb daarstraks reeds aangeduid dat, ook al is dit geen eindstadium zoals Jacques Vandemeulebroucke zegt, aan het ontwerpverdrag zeker wat ontbreekt. Maar als je nu ook nog moet beginnen met een diversificatie van de regiosystemen in de verschillende Lidstaten, dan komt er helemaal niets meer van in huis. Het zal nu al een ontzettende taak worden om bepaalde Lidstaten mee te krijgen. In Denemarken zie ik dat niet zitten. In het Verenigd Koninkrijk, ondanks het feit dat een twintigtal conservatieven hebben voorgestemd, zie ik Thatcher nog niet over de brug komen, zeker niet vooraleer zij haar geld terug heeft want ondertussen blokkeert ze alles. In Frankrijk zijn er slechts weinig positieve stemmen te horen. De Gaullisten hebben zelfs niet aan de stemming deelgenomen. In een aantal Lidstaten is er op dit ogenblik gewoon geen politieke meerderheid voor.

Het probleem is dan: hoe geraken wij eruit? Dat is de problematiek van art.82. Ik meen dat dit artikel wat gevaarlijk is. Laat ons op een meer soepele manier politieken eraan toevoegen, een beetje naar het voorbeeld van het EMS, en zo de Lidstaten warm maken.

Er werd daarstraks verwezen naar de toespraak van Newton-Dunn. Die man heeft inderdaad aangetoond dat de Britten altijd te laat komen en achteraf pogen aan te pikken. Zo zijn er op dit ogenblik ook andere landen binnen de tien. Maar het voornaamste is dat ze nadien ook effectief meedoen, niet dat men tot een nieuwe kloof komt. De

haalbaarheid zal dus mede afhangen van de soepelheid waarmee men de nodige stappen in deze richting zal zetten. Dat is mijn overtuiging. Als men de nationale parlementen en de nationale regeringen enkel de keuze laat tussen te nemen of te laten, dan meen ik dat het in de komende legislatuur heel wat moeite zal vergen om een minimum aantal Lidstaten mee te krijgen en om inhoudelijk werkelijk een aantal nieuwe dingen te realiseren. Let wel, het wordt zo niet voorgesteld; er zal een dialoog gevoerd worden, maar één die dan ook weeral veel verschillende meningen zal laten kennen in de diverse Lidstaten.

Senelle Ik heb met aandacht geluisterd naar de diverse meningen en ik kan bepaalde standpunten enigszins bijtreden, maar toch zou ik aan de panelleden volgende raad willen geven. Als u zich resoluut schaart achter dat ontwerp - en ik kan dat standpunt wat u betreft begrijpen - is het dan niet gevaarlijk dat dit ontwerp nu al wordt overgemaakt aan de nationale instanties om over die tekst te onderhandelen? Zou het niet de voorkeur hebben verdiend eerst een poging te hebben gewaagd tot een conclusie te komen over de *intentieverklaring* en dan die tekst door een commissie te laten bijschaven?

Van Miert Mag ik daar even op antwoorden. Er is duidelijk aangevoeld dat die methode niet werkt. Er zijn verschillende rapporten gemaakt in het Parlement om kleinere stappen te zetten binnen het kader van de huidige Verdragen. Welnu, Bert Croux heeft daarnet zijn ervaringen al meegedeeld. Er zijn een paar confrontaties geweest tussen de Raad en een delegatie van het Parlement. Men is daar niets opgeschoten. Het is een weg die op dit ogenblik uitzichtloos is gebleken.

Croux M.i. is het ontwerp-verdrag haalbaar voor wat betreft de *conceptie*, de wil tot vooruitgang.

De Gucht Vragen of de Unie haalbaar is of niet, is terzelfdertijd ook de vraag stellen of Europa haalbaar is of niet. De fundamentele problemen die zich momenteel in Europa stellen, vind je er immers in terug

Denken wij maar aan de functionering van de instellingen met als cruciale problemen het medebeslissingsrecht van het Parlement en de besluitvorming in de Raad. Vooral die besluitvorming is een heel moeilijk punt. In Polen bestond een gelijkaardig probleem. Op een bepaald ogenblik besliste het Poolse parlement voortaan alles bij unanimité te beslissen. Dat is de reden geweest van de teloorgang van de Poolse natie die in de Middeleeuwen een der grootste naties van Europa was. Het gaat hier dus om een politieke keuze.

Van Miert Ik zou de vraag naar de haalbaarheid willen illustreren

aan de hand van volgende anekdote. Toen het Verdrag van Rome op het punt stond te worden afgesloten, moest Spaak aan de toenmalige eerste-minister Van Acker verslag uitbrengen. Van Acker die zich met vele dingen bezig hield, maar niet met dat, ontdekte dat er in het Verdrag allerlei dingen stonden die volgens hem niet door de beugel konden. Spaak had de grootste moeite van de wereld hem ervan te overtuigen niet scheef te gaan liggen. Dat zou nogal gek geleken hebben voor een project waar iemand als Spaak toch zijn volle medewerking aan had verleend. Spaak heeft Van Acker toch kunnen overtuigen door hem te vertellen dat de opgezette structuur toch niet zou werken. Men moet geloven in de haalbaarheid zelfs al strijdt men tegen een muur van scepticisme. Ik weet niet of dat zal lukken, maar als *wij* er niet in geloven, wie zal dat dan wel doen? Het is onze taak mee te werken aan die grote ambitie waarin anderen ons voorgingen.

Vandemeulebroucke Wanneer men het project op zijn politieke waarde evalueert, moet het haalbaar zijn. Hierbij moet het echter wel de bedoeling zijn dat wij beschikken over een tekst die moet kunnen geamendeerd en besproken worden.

Ik geloof niet in intentieverklaringen. Zo hebben wij, bijvoorbeeld, in het kader van de institutionele commissie een boek van 600 pagina's met alleen maar intentieverklaringen opgesteld. En 30 jaar geleden begon men met een tekst, doch ondertussen werden een hele resem intentieverklaringen afgelegd. Mislukte toppen zoals Athene zijn tenslotte alleen maar intentieverklaringen waar uiteindelijk niets van terecht komt.

M.i. moeten wij naar de realisering van het project toewerken vooral met het oog op de toetreding van Spanje en Portugal. Als wij tegen die datum geen nieuwe en beter werkende structuren hebben, dan wordt het een ramp, ook voor die landen.

Naets Dames en Heren, ik zou aan mijn plicht als moderator te kort komen wanneer ik niet even een poging waag om dit debat te resumeren.

Wij begonnen met constitutionele vraagtekens van prof.Senelle. Volgens de panelleden betrof het hier echter marginale opmerkingen, te wijten aan onvoldoende inschatting van de uiteenlopende constitutionele praktijken in de tien Lidstaten.

Grote inhoudelijke bezwaren had Jacques Vandemeulebroucke, maar daar tilden de andere panelleden dan weer niet zo zwaar aan.

Karel Van Miert vond de inhoud van het beleid belangrijker dan het institutionele omhulsel; het eeuwig probleem van le contentant et le contenu.

Iedereen was het erover eens dat het de plicht was van het Parlement aan de kiezers een haalbaar project voor te leggen - een opdracht waar

het Parlement dan ook in geslaagd is - waarmee men de kiezer een perspectief zou bieden, een kader waarbinnen men de uitdaging van deze tijd beter dan met de huidige Verdragen zou kunnen aanpakken. Wij moeten nu met dat project naar de publieke opinie, daar is iedereen het over eens. Het nieuwe Parlement, dat een massale steun van de publieke opinie zal moeten krijgen, moet er dan mee naar de nationale regeringen en parlementen.

Om te besluiten zou ik even willen refereren naar iets dat Spinelli mij vertelde bij de aanvang van deze grootse taak. Hij zei mij : ik voel mij als die oude visser van Hemingway die een grote vis gevangen had en die achteraan zijn bootje had vastgemaakt en die nog een hele tocht voor de boeg had alvorens te kunnen aanmeren ; ik weet niet of ik mij op het einde van de reis niet zal voelen als die oude visser die op de duur aanlegde met alleen nog een graat aan zijn bootje vastgemaakt.